

Teatrul de televiziune trece — precum orice teatru — prin perioade bune și perioade mai puțin bune, are, altfel spus, momente de înălțare și momente de cădere. Ei bine, de la o vreme încoace teatrul TV se menține cu admirabilă încăpăținare într-o formă bună (din ce în ce mai bună) și aceasta trimite, îndiscutabil, la un mod mai sigur, mai prezent, mai organizat de a concepe și conduce programul său. Stagiunea în curs de desfășurare se anunță a fi una dintre cele mai dense, mai bogate și mai surprinzătoare, dacă lucrurile vor continua așa cum s-au arătat ele către sfârșitul anului trecut și în primele două luni ale acestui promițător 1974. Au dispărut, în primul rînd, ezitățile în alcătuirea repertoriului și consecința lor, textele mediocre și submedicore, au dispărut, dintr-o sporită grijă pentru calitatea artistică, spectacolele improvizate, goale de substanță, rătăcind între patetismul fals și comicalul fals, s-au rărit distribuțiile întâmplătoare și s-a creat o periodicitate respectuoasă a emisiunilor de teatru. Dar nu numai atât. Au apărut piese contemporane de ținută, au fost redescoperite valori ale dramaturgiei clasice, au crescut sensibil ambițiile profesionale ale regizorilor și interpreților. Așa se face că serile de marți devin tot mai interesante în programul săptămînal al televiziunii.

Fără îndoială, repertoriul teatrului de televiziune avea nevoie de piese de actualitate importante (așa cum, în general, avea și are nevoie de piese de actualitate), iar *Femeia fericită* a lui Corneliu Leu răspunde acestei nevoi. Scriitor de intensă preocupare politică (romanul *Puterea*, nuvelele din volumul *Viitorul al doilea*, filmul *Asediul*),

Corneliu Leu pune în dialog cîteva din principiile și problemele care decurg din dialectica societății noastre contemporane, deschide o discuție vie asupra metodei și practicii conducerii social-politice, asupra umanismului comunist, asupra „încereții în oameni și în sine”, cum spune un personaj al piesei. E un dialog aspru, dramatic, inteligent, profund omenesc (cînd nu se îrsește în discursivitate), un dialog în care evenimentele exterioare și cele interioare se intersectează spre a forța definirea caracterelor și a punctelor de vedere. Punctul, termenul fix al acestui dialog, de fapt dialoguri, este Andrei Gherasim, primul secretar al unui comitet județean de partid. El este omul principiilor rigide, purtătorul metodelor vechi — spune secretarul Andronic, el este un monument al naturii, de care nimeni nu se atinge, un om căruia îi place puterea — îl acuză propriul său fiu, iar el, primul om din județ sau, mai precis, prima funcție, trebuie să răspundă acestor învinuiri, să arate că principiile rigide sînt principiile eticii comuniste, că ele nu sînt rigide, ci intransigente, incompatibile cu compromisul, el, secretarul, trebuie să-i demonstreze fiului că nu iubește puterea, că puterea este o treaptă istorică a unei evoluții firești, el, comunistul, care afirmă ca pe un blazon nobiliar: „în țara mea și cu partidul meu la putere”, trebuie să poarte crucea uriașă a răspunderii, să-și demonstreze de fiecare dată dreptatea, adevărul, să primească palmele, dar să nu se clintească, să construiască pentru oameni și în oameni („ceea ce am construit în oameni, rămîne” — cuvinte frumoase, numind singura excepție de la filosofia materialistă, în care, într-adevăr, ideea primează materiei), el, conducătorul, arătînd fața umană a luptătorului, fața oboșită de lupte, de suferințe, de jîgniri, dar luminată perpetuu de convingeri interioare neabătute. Acest personaj deține țaria conducătorului, dar și contradicțiile firești ale omului, lupta lui este mereu nu numai una de afirmare, ci și de apărare a ceea ce ea a afirmat, nu numai de clădire, ci și de apărare a celor clădite, căci vine fiul să conteste, vine Andronic să nege, apoi vin apele să dărîme, iar el, slab și puternic, trebuie să argumenteze, să demonstreze, să recunoască, să fie dur, să fie tovarăș, să fie tată...

Admirabil interpretat de Colea Răutu, cu o față cum nu i-am mai văzut-o actorului, brăzdată de eforturi, umbrită de gînduri grele, personajul-ax al piesei, cel despre care se vorbește mai mult (dar și vorbește mult), apare ca un adevărat al actualității, construind cu suferință și renunțare o lume din care speră să dispară suferința și renunțarea.

Alături de acest personaj mai există unul, acela care dă titlul piesei, „femeia fericită”, soția secretarului, mama fiului contestatar (poate nu atât contestatar, cît obsedat de independența morală), doctorița Cornelia, care poartă și ea o cruce, poate mai grea, căci

ea, „femeia fericită”, trebuie să fie și soția omului contestat, și tovarăsa lui de idei, apărătoarea lui, și, mai ales, mamă (iar funcția de mamă este mai grea decât aceea de tată, uneori chiar mai grea decât aceea de secretar județean). Corneliu Leu manevrează cu știință dramatică jocul aparențelor și esențelor, femeia fericită, invidiată de toți, nefiind chiar atât de fericită, iar bărbatul contestat nefiind deloc contestabil, jocul desfășurându-se pe întreg parcursul dramei. Dar ce altceva este teatrul dacă nu un joc? Iar în acest joc, care nu e deloc distractiv, Cornelia, mamă, aici, a unui singur Grachus, un Grachus care se numește Dan Gherasim, dar care vrea să se numească Dan Popescu, fiindcă refuză nimbul protector al tatălui, Cornelia suferă și iubește, suferă și își iubește soțul, suferă și își iubește fiul, suferă și începe să-și iubească nora (sau viitoarea noră? — cine mai știe precis cum e în căsniciile astea contestate?), dar în cele din urmă, știm că e fericită, fiindcă și ea, ca și Andrei Gherasim, a construit în oameni, și construcțiile astea durează cât omenirea. Exceptională actriță de dramă (și când spun asta, nu pot face abstracție de creațiile ei din filmele Malvinei Urșianu, așa cum mulți critici n-au putut face abstracție), Silvia Popovici joacă aici, peste textul personajului, care nu e cel mai amplu, deși titlul ar sugera altfel, drama complexă a soției care trebuie să fie soție, a mamei care trebuie să fie mamă, a doctoriței care trebuie să fie doctoriță, ba chiar și a soacrei care trebuie să fie soacră — și toate acestea în condiții deosebite, în împrejurări dilematice, iar ea este obligată să fie fericită, obligată de ceea ce cred oamenii despre ea, obligată de condiția ei de mamă, de soție, de medic, obligată de titlul piesei... Mereu- la marginea dintre suferință și fericire, actrița trăiește atât de adevărat personajul încât trece parcă în simbol.

Un alt mare actor, Octavian Cotescu, sparge fără ezitare schema unui personaj care ar fi trebuit să fie pur și simplu antipatic și restructurează datele lui Andronic în raport cu propria sa personalitate, aducând în piesă nu numai o opoziție funcțională față de principiile lui Gherasim, dar și o prezență omenască, supusă și ea îndoielilor, spaimelor și neliniștilor — așadar nu numai omul, despre care se spune că vrea să ia locul lui Gherasim, dar și omul care se teme de Gherasim, îl iubește, îl admiră, îl detestă, care simte mai mult decât Dan, umbra primului secretar stăpânindu-i existența.

Remarcabilă a fost și contribuția actorilor Melania Cirje (Ileana) și Viorel Comănici (Dan) în rolurile celor doi minunați (până aproape de idilic) tineri, ca și aceea a lui Arcadie Donos, Cornelia Turian și Ion Siminie în câteva apariții pitorești.

Cu un astfel de text, cu astfel de actori, cu aportul prețios al operatoarei Beatrice Drugă, al scenografilor V. Rotaru și I. Olaru și al ilustratorului Lucian Ionescu, foarte bine

inspirati cu toții, regizorul Nicolae Motric a realizat, cred, una din cele mai bune montări ale sale, lucrând cu migală fiecare cadru, ritmind planurile și spectacolul în ansamblu mai ales pe conținutul dezbaterilor; felul în care a fost făcut montajul prin încorporarea perfectă a unor planuri documentare ale inundației, felul în care a comunicat cu actorii și cu ceilalți colaboratori, finețea cu care și-a construit detaliile îl recomandă ca pe un regizor de televiziune de reală valoare. Șovăielile pe care le observăm într-o cronică anterioară au fost în mare parte depășite. E un regizor de la care așteptăm încă surprize.

Interesul televiziunii pentru teatrul de actualitate se dovedește constant. La scurt timp după *Femeia fericită* o nouă premieră TV confirmă acest interes: *Ca o pasăre în colivie* de Anda Boldur, în ciclul *Oamenii ai zilelor noastre*, lucrare premiată în cadrul concursului de piese pentru televiziune din 1972. Autoarea, care nu este debutantă în dramaturgie, dar este, se pare, la prima colaborare cu televiziunea, încearcă un fel de reeditare a *Norei* lui Ibsen, în decör droborean și în termenii vieții contemporane. Este vorba, în esență, tot de emanciparea femeii, de refuzul condiției subalterne, umiltoare. Simbolul „casei de păpuși” devine aici simbolul „păsării în colivie”. Tinăra tătăroaică Ferian (dacă am transcris bine numele), o femeie frumoasă, inteligentă, sensibilă, se sufocă în colivia unei triste vieți conjugale, alături de un soț despre care aflăm că e gestionar la o cooperativă și că-i plac fustele și băutura până la neglijarea reprobabilă a îndatoririlor sociale și familiale. Tristețea acestei femei de o reală delicatețe sufletească se agravează o dată cu apariția luminoasă a marinarului Savel, care aduce mandarine din nordul Africii și crește un copil orfan. Marinarul este, pentru „pasărea din colivie”, expresia libertății, a generozității și a statorniciei, căci el, omul care pleacă mereu, se întoarce mereu, cu aceeași dragoste, cu aceeași abnegație la mica sa familie, mama și fetița orfană. Marinarul Savel o convinge pe Ferian să facă primul pas către eliberarea ei, iar eliberarea, cum e și firesc, începe prin muncă. Până aici, spectacolul Sandei Manu are naturalețe și relief, în ciuda unor replici cam pretențioase (raportându-le la condiția intelectuală a perso-

Silvia Popovici, Ștefan Tapalagă și Vasile Nițulescu în „Ca o pasăre în colivie” de Anda Boldur.

najelor). Din nou, Silvia Popovici își arată acest rarissim dar de a innobila personajul interpretat printr-o sugestie de durere ascunsă, nemărturisibilă, prin pulberea aceea de tristețe care se află peste tot, poate în priviri, poate în colțurile gurii, poate în semiturile vocii. Când, la un moment dat, marinarul (bună realizare a lui Ștefan Tapalagă) pomenește numele acela straniu și muzical — Casablanca, — buzele ei rostesc ceva în genul „sună frumos”. Iar privirile ei înecate în nostalgie și vis vorbesc parcă de filmul acela de neuitat cu Ingrid Bergman și Humphrey Bogart.

Piua la apariția soțului, totul conduce spre o dramă contemporană de bună calitate. O dată, însă, cu intrarea în scenă (în cadru) a lui Florea (Petre Gheorghiu), lucrurile iau o turnură intens melodramatică, personajul gestionarului fiind o reușită copie a tipului eminentement odios care populează literatura post-romantică a secolului trecut: vulgar, mincinos, mărginit, brutal, bețiv, rău, afemeiat, arțagos, îngîmfat, hoț (fură din gestiune), la un pas de a deveni criminal (il înjunghie pe marinar, care, din fericire, nu moare). Astfel piesa decade în schematism.

La aceste spectacole se adaugă, în linia valorificărilor, un *Constantin Brîncoveanu* al lui Nicolae Iorga, în adaptarea și regia lui George Teodorescu, spectacol în care factura epică a piesei, creația unui mare istoric și mai puțin a unui dramaturg, este compensată de ritmul dramatic impus de regizor și de jocul interiorizat al lui Ștefan Iordache.

Apoi, se cuvine a fi menționat și spectacolul de comedie medievală din ciclul *Istoria*

comediei, montat de Cornel Todea la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț cu o trupă despre care n-am bănuț că poate juca farsă cu atita dezinvoltură, vervă și voluptate.

Dumitru Solomon

P.S. Avertizat de autori, am abandonat în ziua de 4 martie un meci de handbal din campionatul mondial și am comutat pe programul 2 unde se transmitea un foarte frumos film după Mateiu Caragiale, *Sub pecetea tainei*, film în care am regăsit cu emoție lumea de poezie stranie, crepusculară a lui Mateiu, rescrisă în imagini de film de doi tineri cinești: Andrei Cătălin Băleanu și Stere Gulea. De ce, însă, pe programul 2? De ce concomitent cu un meci de handbal important? Reluîndu-se filmul pe programul 1, la o oră omenească, se va face dreptate nu numai talentaților autori, dar și unicului, inimitabilului Mateiu.

